

HỘI RỐI LOẠN ĐÔNG MÁU VIỆT NAM

GS.TS. Nguyễn Anh Trí
ThS. Nguyễn Thị Mai
ThS. Nguyễn Thanh Ngọc Bình

SƠ CỨU TRẺ EM BỊ RỐI LOẠN CHẢY MÁU TẠI NHÀ TRƯỜNG

Hà Nội - 2017

HỘI RỐI LOẠN ĐÔNG MÁU VIỆT NAM

Trung tâm Hemophilia

Viện Huyết học - Truyền máu Trung ương

Địa chỉ: Phố Phạm Văn Bạch, Yên Hòa, Cầu Giấy, Hà Nội

Tel: 04 32868030; 04 37821892 (máy lẻ 554, 561) - Fax: 04 38685582

Email: quantrihemo@gmail.com

Website: hemoviet.org.vn

Hội Rối loạn đông máu Việt Nam

HỘI RỐI LOẠN ĐÔNG MÁU VIỆT NAM

GS.TS. Nguyễn Anh Trí
ThS. Nguyễn Thị Mai
ThS. Nguyễn Thanh Ngọc Bình

SƠ CỨU TRẺ EM BỊ RỐI LOẠN CHẢY MÁU TẠI NHÀ TRƯỜNG

Hà Nội - 2017

MỤC LỤC

Trang:

1. Lời nói đầu	3
2. Hemophilia là gì?	5
3. Tại sao trẻ mắc bệnh hemophilia?	6
4. Các triệu chứng của hemophilia	6
5. Điều trị bệnh hemophilia như thế nào?	7
6. Hướng dẫn xử trí khi có chân thương hoặc chảy máu tại nhà trường	10

Lời nói đầu

Hemophilia, bệnh von Willebrand và bệnh bất thường chức năng tiểu cầu là các rối loạn chảy máu có thể dẫn đến chảy máu kéo dài ở các bộ phận khác nhau của cơ thể. Các đợt chảy máu có thể xảy ra một cách tự phát hoặc sau một số chấn thương. Mặc dù bệnh hemophilia xảy ra chủ yếu ở nam giới, bệnh bất thường chức năng tiểu cầu và bệnh von Willebrand có thể xảy ra ở cả nam và nữ. Trong trường học, một đứa trẻ với một trong những rối loạn chảy máu trên có thể cần trợ giúp thêm khi có chảy máu. Những hướng dẫn này sẽ giúp cho nhà trường có thêm hiểu biết để có thể sơ cứu ban đầu nếu bệnh nhân bị chảy máu.

Hà Nội - 01/2017

Nhóm tác giả

SƠ CỨU TRẺ EM BỊ RỐI LOẠN CHẢY MÁU TẠI NHÀ TRƯỜNG

Trung tâm Hemophilia Viện Huyết học - Truyền máu Trung ương

Địa chỉ: Phố Phạm Văn Bạch, Yên Hòa, Cầu Giấy, Hà Nội

Điện thoại: 04 32868030; 37821892 (máy lẻ 554, 561) - Fax: 04 36865582

1. Hemophilia là gì?

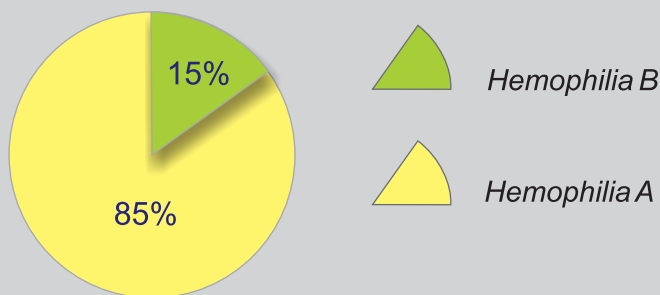
Hemophilia (còn gọi là bệnh ưa chảy máu hay máu khó đông) là một rối loạn chảy máu gây ra do thiếu một số yếu tố đông máu.

Các yếu tố đông máu là các protein có chức năng kiểm soát quá trình đông máu của cơ thể.

Có hai thể bệnh hemophilia:

1. Hemophilia A: thiếu yếu tố đông máu VIII
2. Hemophilia B: thiếu yếu tố đông máu IX

Bệnh hemophilia là một bệnh hiếm gặp. Cứ 10.000 người nam giới sinh ra mới có 1 người mắc bệnh này. Trong 2 thể bệnh, hemophilia A hay gặp hơn với tỉ lệ 85%, sau đó đến hemophilia B khoảng 15%.

Biểu đồ về tỉ lệ giữa các thể hemophilia

2. Tại sao trẻ mắc bệnh hemophilia?

Đa số các trường hợp hemophilia là do di truyền, nghĩa là bệnh được truyền qua gen của bố mẹ và người bệnh khi sinh ra đã mang bệnh hemophilia chứ không bị lây nhiễm bệnh từ một người nào khác.

Tuy nhiên, cũng có 1/3 số trường hợp bệnh nhân không có tiền sử gia đình. Những trường hợp này được cho là gây ra do một đột biến gen tự phát của chính người bệnh.

3. Các triệu chứng của hemophilia?

Ở bệnh nhân hemophilia thường xuất hiện các triệu chứng sau:

- Các mảng bầm tím lớn;
- Chảy máu trong cơ và khớp (cảm giác ngứa ran, nóng, đau, cứng khớp hoặc không muốn sử dụng khớp ở trẻ nhỏ), nhất là các khớp gối, khớp khuỷu tay và khớp cổ chân.
- Các chảy máu tự phát bên trong cơ thể không rõ nguyên nhân.
- Chảy máu kéo dài sau một vết cắt, sau nhổ răng hoặc sau phẫu thuật;
- Chảy máu kéo dài sau khi bị tai nạn, nhất là sau một chấn thương vùng đầu.

4. Điều trị bệnh hemophilia như thế nào?

Bệnh hemophilia hiện chưa được chữa khỏi hoàn toàn, nhưng với điều trị bổ sung yếu tố đông máu bị thiếu hụt, người bệnh có thể có một cuộc sống khỏe mạnh.

*Một số hình ảnh
cuộc sống đời thường của
những người mắc hemophilia*

Lễ phát thưởng cho các em học sinh là bệnh nhân hemophilia có thành tích cao trong học tập

*Tham gia
giao thông*

Trẻ em mắc hemophilia thực hành sơ cứu tại chỗ

4.1 Khi nào cần điều trị?

Điều trị cần được tiến hành khi:

- Chảy máu trong khớp;
- Chảy máu trong cơ, nhất là ở tay và chân;
- Bị thương ở cổ, miệng, lưỡi, mặt và mắt;
- Chấn động mạnh ở đầu hoặc đau đầu bất thường;
- Chảy máu nhiều và lâu cầm ở bất kỳ vị trí nào;
- Đau và sưng nề nhiều ở bất kỳ vị trí nào;
- Tất cả các vết thương hở cần khâu lại;
- Sau bất cứ tai nạn nào có thể gây chảy máu.

4.2 Khi nào có lẽ không cần điều trị?

- **Những vết bầm tím nhỏ** thường gặp ở trẻ nhỏ và thường không nguy hiểm. Tuy nhiên, những vết bầm tím ở đầu cần được chú ý đặc biệt và cần được kiểm tra bởi bác sĩ.
- **Những vết cắt nhỏ** và những vết xước thường có thời gian cầm máu tương đương với người khỏe mạnh, và thường không nguy hiểm.
- **Những vết cắt** sâu hơn thường chảy máu lâu hơn bình thường, nhưng có thể được cầm được máu bằng cách băng ép vết thương.
- **Chảy máu mũi** thường có thể cầm bằng cách bóp lên mũi khoảng 5 phút kết hợp với chườm đá. Nếu cách này không hiệu quả, bệnh nhân mới cần được điều trị.

4.3 Thuốc:

Một số trẻ có thể cần phải dùng thuốc (yếu tố đông máu cô đặc) tiêm tĩnh mạch để kiểm soát chảy máu. Đôi khi trẻ có thể mang thuốc bên mình. Trong một số trường hợp, cần thông báo với phụ huynh để kịp thời tiêm yếu tố đông máu cho trẻ. Một số trẻ mang bệnh mức độ nhẹ có thể được kê **tranexamic acid** (tên biệt dược là Transamin) hoặc **demopressin acetate** dạng xịt mũi để điều trị các đợt chảy máu. Các loại thuốc này nên được giữ ở trường hoặc mang theo để sử dụng khi cần thiết. Cần chú ý là không bao giờ được kê đơn cho trẻ bị rối loạn chảy máu **aspirin** hoặc **ibuprofen** do các loại thuốc này có thể làm chảy máu nặng hơn.

Trong trường hợp để giảm đau, chỉ nên sử dụng acetaminophen.

5. Hướng dẫn xử trí khi có chấn thương hoặc chảy máu tại nhà trường

5.1. Trẻ bị chấn thương:

Nếu trẻ bị chấn thương như một cú đánh, va chạm mạnh vào đầu, cổ, bụng, hoặc bị gãy xương, hoặc một vết thương sâu không ngừng chảy máu dù đã ấn với áp lực trực tiếp,

Bạn nên:

- Liên lạc với cha mẹ học sinh ngay lập tức để được hướng dẫn trợ giúp.

- Liên hệ với các trung tâm điều trị bệnh hemophilia nếu cha mẹ không thể trợ giúp.

- Ngay lập tức gọi xe cứu thương và vận chuyển học sinh đến phòng cấp cứu bệnh viện hoặc trung tâm điều trị chuyên biệt, nếu bạn không thể liên lạc được với các bác sĩ, y tá hoặc cha mẹ học sinh trợ giúp.

5.2. Chảy máu cơ khớp:

Nếu trẻ:

- Có chảy máu;
- Ngứa ran, đau, cứng khớp hoặc giảm chuyển động ở bất kỳ chi nào;
- Cảm giác như có một phần của cơ thể (thường là một khớp) bị sưng hay nóng khi chạm vào;
- Dường như sử dụng một cánh tay hoặc chân nhiều hơn bình thường;
- Khập khiễng hoặc từ chối sử dụng một chi nào đó.

Bạn nên:

- Liên lạc với cha mẹ học sinh để được hướng dẫn trợ giúp.

- Trông giữ trẻ cẩn thận để tránh bị thương thêm..

- Chườm nước đá và nâng cao phần cơ thể bị thương.

(*) Lưu ý: Khi chườm nước đá nên lót lớp vải mỏng để tránh bỏng da do lạnh

5.3. Trầy da:

Nếu trẻ:

- Có chảy máu bên ngoài từ một vết cắt, trầy hoặc rách da.

Bạn nên thực hiện lần lượt các bước sau:

1

- Đeo găng tay (như với tất cả các trẻ khác - xem phần lưu ý).

2

- Làm sạch các vết thương với xà phòng sát khuẩn.

3

- Ấn một lực vừa đủ và nâng cao phần cơ thể bị thương cho đến khi dừng chảy máu.

4

- Dùng băng vô trùng băng vết thương.

5

- Chườm đá vào khu vực trên băng vô trùng hoặc băng cuốn.

6

- Liên lạc với bố mẹ trẻ nếu máu không ngừng chảy với biện pháp trên.

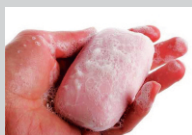
5.4. Vết thương phải khâu

Nếu trẻ có một vết thương phải khâu:

Bạn nên:

- Đeo găng tay.

- Làm sạch các vết thương với xà phòng sát khuẩn.

- Ấn một lực vừa đủ và nâng cao phần cơ thể bị thương.

- Chườm nước đá vào khu vực trên băng vô trùng hoặc băng cuộn.

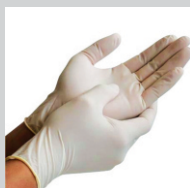

- Liên lạc với bố mẹ trẻ để đưa trẻ đến trung tâm y tế hoặc khoa cấp cứu.

5.5. Chảy máu mũi

Nếu trẻ có chảy máu mũi

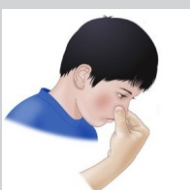
Bạn nên:

- Đeo găng tay.

- Đặt trẻ ngồi thẳng với tư thế đầu thẳng.

- Ấn vào sống mũi với lực đủ mạnh liên tục trong 20 phút.

- Lót 1 khăn mỏng vào mũi rồi chườm đá lạnh lên trên.

- Hãy gọi cho cha mẹ của trẻ để được hướng dẫn, nếu chảy máu không dừng lại sau 20 phút.

5.6. Chảy máu miệng

Nếu trẻ có rỉ máu từ một vết rách trong miệng hoặc xung quanh một chiếc răng:

Bạn nên:

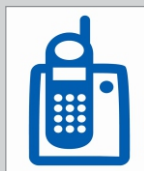
- Đeo găng tay.

- Chườm đá với lực đủ mạnh và liên tục trong 20 phút.

- Cho trẻ ăn một que kem (nếu có).

- Hãy gọi cho cha mẹ của trẻ để được hướng dẫn, nếu chảy máu không dừng lại sau 20 phút.

5.7. Kinh nguyệt số lượng nhiều

Nếu trẻ đang đến kì kinh nguyệt và có số lượng kinh nguyệt nhiều:

Bạn nên:

- Tin trẻ khi trẻ nói là có chảy máu nhiều.
- Sẵn sàng giúp đỡ nếu có yêu cầu.
- Cho phép trẻ liên lạc với cha mẹ nếu được yêu cầu.

5.8. Khó chịu

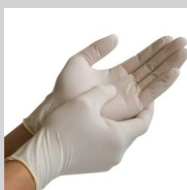
Nếu trẻ có bất kì chấn thương hoặc khó chịu khác.

Bạn nên:

Liên lạc với cha mẹ của trẻ để được hướng dẫn

5.9. Lưu ý

Đối với tất cả các em học sinh, cần dự phòng khả năng lây truyền của các bệnh truyền nhiễm bằng cách:

1. Đeo găng tay cao su dùng một lần khi xử lý máu hoặc các chất dịch tiết của cơ thể .

2. Rửa tay sau khi tiếp xúc với máu hoặc các chất dịch tiết của cơ thể.

3. Làm sạch tất cả bề mặt có dính máu và các chất dịch tiết cơ thể với chất khử trùng .

Danh mục tài liệu tham khảo:

1. Canadian Haemophilia Society, *Hemophilia: what school personal should know*.
2. National Haemophilia Foundation, *The Child with a bleeding disorder: First Aid for school personnel*.
3. Irish Haemophilia Society, (2011), *Introduction to Haemophilia*.
4. Irish Haemophilia Society, (2012), *Haemophilia and dental care*.
5. World Federation of Haemophilia, (2012), *Guidelines for the management of Haemophilia*.

(*) Trong sách có sử dụng một số hình ảnh trên Internet

Địa chỉ các trung tâm điều trị Hemophilia trên toàn quốc

MIỀN BẮC:

- +** Trung tâm Hemophilia, Tầng 3 - Viện Huyết học – Truyền máu TW
Đường Phạm Văn Bạch, Yên Hòa, Cầu Giấy, Hà Nội
ĐT: (04) 32868030; 37821892 (máy lẻ 554, 561) - Fax: 04 38685582
Website: hemoviet.org.vn - Email: quantrihemo@gmail.com
- +** Khoa Huyết học – Lâm sàng, Bệnh viện Nhi TW.
Số 18/879, Đê La Thành, Đống Đa, Hà Nội.
Điện thoại + Fax: 04 38351072

MIỀN TRUNG:

- +** Trung tâm tư vấn Hemophilia Khu vực Miền Trung
Trung tâm Huyết học – Truyền máu Huế, Bệnh viện đa khoa TW Huế.
Số 16, Lê Lợi, TP Huế
Điện thoại: 054 3822325 - Fax: 054 3824758

MIỀN NAM

- +** Bệnh viện Truyền máu – Huyết học TP. Hồ Chí Minh
Số 201, Phạm Viết Chánh, P. Nguyễn Cư Trinh, Q.1, TP. Hồ Chí Minh
Điện thoại: 08 38397535 - Fax: 08 39256826
Email: lienlac@bthh.org.vn
- +** Bệnh viện Nhi Đồng 1 TP. Hồ Chí Minh
Số 341, Sư Vạn Hạnh – P10, quận 10, Thành phố Hồ Chí Minh
Điện thoại: 08 39271119 - Fax: 08 39270053
Email: bvnhidong@nhidong.org.vn
- +** Bệnh viện Chợ Rẫy
Số 201B, Nguyễn Chí Thanh, quận 5, TP. Hồ Chí Minh
Điện thoại: (08) 38554137; 38554138; 38563534 - Fax: 08 38557267
Email: bvchoray@hcm.vnn.vn
- +** Bệnh viện đa khoa TW Cần Thơ
Khoa Huyết học - Truyền máu
Địa chỉ: 315 đường Nguyễn Văn Linh,
phường An Khánh, quận Ninh Kiều, TP Cần Thơ
Điện Thoại : 0710 3 820071 (máy lẻ 308)

- **Chịu trách nhiệm nội dung:**

GS. TS. Nguyễn Anh Trí

Viện trưởng Viện Huyết học - Truyền máu TW

Chủ tịch Hội Rối loạn đông máu Việt Nam

- ***Biên soạn:***

GS.TS Nguyễn Anh Trí,

ThS. Nguyễn Thị Mai,

ThS Nguyễn Thanh Ngọc Bình

- ***Trình bày bìa:*** Diệu Linh - Quốc Văn

- ***Thiết kế, chế bản:***

C.ty CP Sách và Truyền thông Giáo dục Quốc Văn

SƠ CỨU TRẺ EM BỊ RỐI LOẠN CHẢY MÁU TẠI NHÀ TRƯỜNG

Một số hình ảnh hoạt động
của hội Rối loạn đông máu Việt Nam

Hội Rối loạn đông máu Việt Nam
trân trọng cảm ơn Quỹ Hemophilia Novo Nordisk
đã tài trợ kinh phí xuất bản ấn phẩm này.

novo nordisk
haemophilia foundation

Hội Rối loạn đông máu Việt Nam

Trung tâm Hemophilia

Viện Huyết học - Truyền máu Trung ương

Địa chỉ: Phố Phạm Văn Bạch, Yên Hòa, Cầu Giấy, Hà Nội

Điện thoại: 04 32868030; 37821892 (máy lẻ 554, 561) - Fax: 04 36865582

**TÀI LIỆU CẤP PHÁT
MIỄN PHÍ**